

سازنده‌گرایی و یادگیری نسل زد (Z)

سید میثم موسوی

تصویرگر

زاهد احمدزاده

دانشجوی دکترای برنامه‌ریزی درسی، واحد مرند، دانشگاه آزاد اسلامی

سید عبدالله حجتی

عضو هیئت‌علمی گروه برنامه‌ریزی درسی، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی

رقیه وحدت

عضو هیئت‌علمی گروه علوم تربیتی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی

مقدمه

مقاله ذیل، خلاصه مبحث سبک‌های یادگیری، اندیشمندان تعلیم و تربیت رویکردهای متعددی است که از جمله آن می‌توان به رویکرد سازنده‌گرایی اشاره کرد. سازنده‌گرایی از نظر فلسفی مقابل رفتارگرایی و شناخت‌گرایی قرار دارد که هر دو زیربنای فلسفی عینیت‌گرایی دارند. سازنده‌گرایی یک رویکرد در روان‌شناسی یادگیری است که بر اساس باور پیازه و ویگوتسکی شکل گرفته است و از یک شکل انتقالی از معلم‌محوری به دانش‌آموز‌محوری حمایت می‌کند. سازنده‌گرایی رویکردی است که بر نقش فعال یادگیرنده در درک و فهم دانش و نیز ساختن علم و دانش توسط خود یادگیرنده تأکید می‌کند. اصول حاکم بر این رویکرد به این شرح هستند که اولاً درک یک مطلب در تعامل با محیط شکل می‌گیرد. دوم اینکه تعارض‌های ناشی از شناخت افراد از یک مطلب، محرکی برای یادگیری می‌شود. سومین اصل حاکم بر این رویکرد، بر این تأکید دارند که دانش افراد در بستر اجتماعی شکل می‌گیرد.

برخلاف گذشته، انسان‌ها بر اساس رویکرد سازنده‌گرایی، یادگیری خود را به مدرسه و کلاس درس و معلم منوط نمی‌سازند و از بسترهای متعددی استفاده می‌کنند تا با تکیه بر آن‌ها و نیز تجربه شخصی، ساختار دانش خود را خلق کنند. در واقع سازنده‌گرایی در تلاش است با تقویت مهارت‌هایی چون قدرت تجزیه و تحلیل در فرد، افزایش تفکر انتقادی و نیز مهارت‌های حل مسئله در افراد، از یادگیرندگان حمایت کند تا آن‌ها به ساخت دانش فردی دست یابند. در رویکرد سازنده‌گرایی، شایسته است معلمان یادگیری فعال را تسهیل کنند و نیز با فراگیرندگان تعامل اجتماعی بیشتری داشته باشند.

است، چرا که بستر فضای مجازی فرامرزی است و نمی‌توان از تأثیرات آن برکنار ماند. آموزش و پرورش جهانی عبارت است از اتخاذ چشم‌انداز و دیدگاهی که در آن از زاویه دید و ذهن دیگران به امور نگریسته شود و آن به معنای درک این واقعیت است که اگرچه افراد و گروه‌ها ممکن است نظر و دیدگاه متفاوتی به زندگی داشته باشند، اما در عین حال خواسته‌ها و نیازهای مشترک نیز دارند. از طرف دیگر در ایران، برنامه‌ریزان بر اساس اسناد بالادستی و نیز سند تحول بنیادین، به دنبال طراحی برنامه درسی مدرسه صالح بر اساس نگرش انسانی، اسلامی و ایرانی هستند. در این فضا سبک زندگی و تربیت این نسل‌ها دچار تعارض خواهد شد

معرفی دانش‌آموزان نسل زد

نسل زد یا نسل نت در ایران بین سال‌های ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۹ به دنیا آمده‌اند و از زمانی که به دنیا چشم گشوده‌اند، شاهد پیشرفت اینترنت و نرم‌افزارهای هوشمند هستند و در واقع ساکنان و بومی‌های دنیای دیجیتال هستند. البته در تعریف نسلی از دانش‌آموزان که زندگی آن‌ها از همان آغاز با اینترنت شروع شده و چنان با اینترنت گره خورده که همیشه برخط بوده و مدام در بستر شبکه‌های اجتماعی شناور است، اصراری به نام‌گذاری‌شان به عبارت نسل زد نیست، چرا که این تعریف ریشه در فرهنگ کشوری دیگر دارد. اما ساختار و نگرش‌ها در همه کشورهای تا حدودی یکی

لازم برای نحوه تعامل متناسب با آن‌ها را کسب کرده باشد. شایسته است تا برای رسیدن به مدرسه فردا به اصلاح و تغییر مدرسه‌های امروزی دست زد و باورها و رویکردها را متناسب ساخت و به‌نحوی تدریس کرد که معلم خودش از کارش لذت ببرد و یادگیری نیز طوری صورت گیرد که دانش‌آموزان از آن لذت لازم را ببرند. معلمی که با نسل زد در ارتباط است، لازم است حین تدریس از ابزارهای برخط و به‌روز استفاده کند. این نسل اهل جست‌وجو و تحقیق است و در بحث یادگیری‌اش، خودآموزی، یادگیری الکترونیک، یادگیری شخصی‌سازی‌شده و برنامه‌رشد فردی را به آموزش‌های کلی و عامه‌پسند ترجیح می‌دهد.

دانش‌آموز نسل زد مایل است با روند نوین جهانی همگام باشد. همچنین، به چارچوب‌های سنتی و قدیمی پای‌بند نیست، معمولاً سنت‌شکنی می‌کند و خود را اسیر و مقید به اصول و قواعد نمی‌داند. بر اساس روان‌شناسی نسل زد، آن‌ها فناوری‌محورند و فناوری هویت آن‌ها را شکل می‌دهد. می‌توان نتیجه گرفت، رفتارگرایی و معلم‌محوری پاسخ‌گوی دانش‌آموزان این نسل نیست و رویکرد سازنده‌گرایی با روحیات نسل زد سازگاری و تناسب بیشتری دارد.

که این موضوع قابل تأمل است. این نسل در ایران زندگی می‌کنند و در مدرسه‌های ایرانی تربیت می‌شود، اما آب‌سخور فکری‌اش صرفاً مدرسه و معلم نیست و دنیای مجازی با تمام رنگ و لعابش ذهن او را تسخیر کرده است. ارتباطات جهانی به‌واسطه وجود اینترنت، باعث تغییرات نسلی شده و در تعیین رفتارها و اشتراک‌های اجتماعی و فرهنگی بین کشورها نقش مهم‌تری دارد.

رسالت معلم امروزی

دیدگاه سازنده‌گرایی تغییر از انتقال دانش به‌وسیله معلم، به ساخت دانش توسط دانش‌آموزان را پیشنهاد می‌دهد. معلم بر اساس این رویکرد و نیز در مواجهه با دانش‌آموزان نسل زد، لازم است به نوعی اسباب‌کشی دست بزند و رویکرد رایج خود یعنی رفتارگرایی (معلم‌محوری) را کنار بگذارد و به سمت رویکرد متناسب با روان‌شناسی این نسل، یعنی همان سازنده‌گرایی حرکت کند. در رویکرد سازنده‌گرایی، دانش‌آموز خودش خودش را می‌سازد و معلم نیز تسهیل‌کننده این فرایند است. بنابراین لازم است معلم هوشمند امروزی، با شناخت ویژگی‌های این نسل، نرم‌افزار